

УДК 374+802.0 (705)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.206>

Калінчук А. О.,
orcid.org/0000-0002-4145-7678

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЬМІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена дослідженню шляхів інтенсифікації позакласної роботи з розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти.

Акцентовано, що позакласна робота з розвитку англомовної компетентності у письмі має велике значення в навчальному процесі. Підкреслюється, що у тісному взаємозв'язку і поєднанні класних і позакласних заходів при включенні самостійної роботи можна досягти максимального розвитку компетентності в письмі учнів закладів загальної середньої освіти.

Представлено заходи, що пропонуються для інтенсифікації розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти, зокрема комбінування різних форм, методів і засобів у межах діяльності гуртка «Writing For Pleasure» і платформи «World of English Writing».

За допомогою аналізу уточнено шляхи інтенсифікації позакласної роботи з розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти. Авторка відносить до таких шляхів урахування вікових та індивідуальних особливостей фізичного і психічного розвитку учня; врахування інтересів, запитів, бажань, нахилів, світогляду, емоційно-почуттєвої сфери та статусу учня у колективі; можливість індивідуалізації змісту, методів й темпів навчальної діяльності кожного учня окремо й усіх разом; створення в умовах позакласної роботи з розвитку англомовної компетентності у письмі суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учителем і учнем, а також учнів між собою; комбінування різних форм, методів і засобів для розвитку англомовної компетентності у письмі учнів; використання сучасних інформаційних технологій, засобів Інтернет телефонії тощо.

Ключові слова: позакласна робота, форми організації позакласної роботи, англомовна компетентність у письмі, заклади загальної середньої освіти.

Постановка проблеми. Інноваційні зміни в освітньому просторі України безпосередньо впливають на особливості організації навчального процесу з іноземних мов у сучасній школі. Впровадження європейських стандартів у викладання іноземних мов є невід'ємною реальністю нашого часу [1]. Зосередження уваги на особистості учня з урахуванням сучасних вимог життя є центральним аспектом в організації навчальної діяльності, зокрема створення в освітньому середовищі навчального закладу суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яка «передбачає не лише зростання освітнього рівня учнів, а й розвиток умінь проектувати і прогнозувати свої вчинки та поведінку, самостійно шукати нові способи розв'язання проблем, мати власну точку зору на різні процеси і явища» [9, с. 199]. У той же час велика увага приділяється соціокультурному аспекту навчання іноземних мов, оскільки, як зазначає С. Гапонова, знання учнів про життя, культуру та історію носія мови покращує їхнє розуміння важливості оволодіння мовою, яку вивчають, а тому пропонує освітні заходи, які підвищують мотивацію учнів до вивчення іноземної мови та сприяють активізації навчальної діяльності [3].

Аналіз досліджень. Різним питанням розвитку англомовної компетентності у письмі приділили увагу такі вчені, як О. Бігич, Г. Борецька, С. Гапонова, Н. Гез, Т. Глазунова, О. Кудряшова, С. Литвин, Р. Мільруд, С. Ніколаєва, Н. Складенко, О. Устименко, V. Evans та ін.

Водночас, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що дослідження науковців зосереджуються на різних аспектах розвитку англomовної компетентності у письмі. Разом із тим, питанням розвитку англomовної компетентності у письмі учнями закладів загальної середньої освіти у позакласній роботі не було приділено достатньої уваги. Отже, дана проблема потребує детального розгляду і представлення шляхів щодо її вирішення.

Мета статті: дослідити шляхи інтенсифікації позакласної роботи з розвитку англomовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Перш за все вважаємо за необхідне розглянути поняття «позакласна робота» у широкому сенсі.

Так, за визначенням Н. Майєр, «позакласна робота – це система неоднорідних за змістом, призначенням, методикою проведення та формуванням освітньо-наукових позакласних заходів, що виходять за межі обов'язкових навчальних програм» [8, с. 513]. С. Гапонова під поняттям «позакласна робота» вбачає частину єдиного навчального процесу. На думку вченої, позакласна робота, зокрема з розвитку вмінь письма учнів англійською мовою, підвищує інтерес учнів до вивчення іноземної мови [3]. Позакласні заходи з іноземної мови дозволяють розширити словниковий запас та поглибити соціокультурні знання учнів й у комплексі – розширити теми, що входять до шкільної програми [там само].

Як слушно відзначає Н. Горобченко, позакласна робота своїми захоплюючими формами викликає певний емоційний настрій і тим самим сприяє вирішенню цілого ряду завдань, зокрема вона є потужним двигуном навчальної мотивації, розвитку і підтримки інтересу учнів до вивчення іноземної мови; значно полегшує досягнення цілей навчання (практичної, розвиваючої, освітньої, виховної), підвищує рівень практичних навичок мовленнєвої діяльності; значно розширює коло загальноосвітніх знань учнів, їхнє світобачення; сприяє розвитку творчих здібностей, естетичного смаку, уваги, пам'яті та уваги учнів; здійснює виховний вплив на учнів, формує самостійність, організованість, точність та акуратність у виконанні доручень тощо [4, с. 112].

Перевагами позакласної роботи, за визначенням І. Костікової та О. Казачінер, є «активна участь у позакласних заходах якнайбільшої кількості учнів із різним рівнем володіння іноземною мовою; урахування в контексті діяльності учнів їх власного досвіду, інтересів, бажань, нахилів, світогляду, емоційно-почуттєвої сфери та статусу особистості в колективі; єдність практичних, розвиваючих та виховних цілей позакласних занять та уроків; опора на вже присутні стійкі інтереси школярів і вміння знайти таку спільну роботу для учнів із різними інтересами, яка викликала б потребу у вивченні загальної для них галузі знання; зв'язок навчальних матеріалів, які використовуються в позакласній роботі, з матеріалом діючих навчально-методичних комплексів з іноземних мов; позакласна робота базується на володінні учнями навичками та вміннями, набутими на уроках іноземних мов» [7, с. 13]. Тоді як до недоліків учені відносять недостатність такого пріоритету в навчальній діяльності, обмеженість та епізодичність проведення позакласних заходів [там само]. Разом із тим, можемо констатувати той факт, що у тісному взаємозв'язку і поєднанні класних і позакласних заходів при включенні самостійної роботи можна досягти максимального розвитку компетентності в письмі учнів закладів загальної середньої освіти.

Варто відзначити, що ефективність і результативність позакласної роботи, за тлумаченням М. Заседателевої, С. Мішланової, А. Філіппової та Т. Вавіліної, залежить від дотримання таких умов як-от: добровільність участі; поєднання ініціативи дітей з направляючою роллю вчителя; цікавість і новизна змісту, форм і методів роботи; естетичність всіх проведених заходів; чітка організація і ретельна підготовка всіх запланованих заходів; наявність цільових установок і перспектив діяльності; широке використання методів педагогічного стимулювання активності учнів; гласність [5, с. 164]. Дотримання усіх вище вказаних умов у комплексі дозволяє досягти поставленої вчителем мети.

При цьому основними організаційними принципами позакласної роботи з іноземної мови, на думку В. Шепелевої, є принципи добровільності і масовості, принцип урахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів учнів, принцип зв'язку позакласної роботи з уроками іноземної мови [11, с. 63]. Вчена акцентує увагу на тому, що принцип добровільності полягає у включенні учнів у освітній процес позакласної роботи за їх власним бажанням, учень бере на себе добровільне зобов'язання продовжувати вивчення іноземної мови, що вимагає від нього додаткових зусиль. Щодо принципу масовості, то він передбачає активну участь у позакласних заходах якнайбільшої кількості учнів з різним рівнем володіння іноземною мовою. Принцип обліку і розвитку індивідуальних особливостей і інтересів учнів, за В. Шепелевою, передбачає врахування під час діяльності учнів їхнього власного досвіду, інтересів, бажань, нахилів, світогляду, емоційно-чуттєвої сфери і статусу особистості в колективі. Принцип зв'язку позакласної роботи з уроками іноземної мови базується на забезпеченні єдності практичних, розвиваючих і виховних цілей позакласних занять та безпосередньо уроків, що також передбачає зв'язок навчальних матеріалів, які використовуються в позакласній роботі, з матеріалом діючих навчально-методичних комплексів з іноземної мови [там само, с. 63-66]. Врахування вікових та індивідуальних особливостей фізичного і психічного розвитку, а також інтересів (запитів) учнів, зокрема, їхньої готовності розуміти і приймати навчання як інтелектуальну діяльність, включаючи позакласну роботу, дозволить налаштувати учнів на продуктивну навчальну діяльність, яка ґрунтується головним чином на проблематиці та тематиці, що цікавить тих, хто навчається, а поставлені вчителем задачі безпосередньо пов'язані з класною діяльністю й доповнюють навчальний процес, дозволяючи розширити його можливості.

До цілей позакласної роботи з іноземної мови услід за М. Заседателевою, С. Мішлановою, А. Філіпповою та Т. Вавіліною відносимо розширення і поглиблення знань, умінь і навичок в оволодінні іншомовною комунікативною діяльністю, стимулювання інтересу учнів до вивчення предмета, всебічний розвиток особистості, включаючи інтелектуальну, емоційно-вольову та духовно-моральну сфери [5, с. 166]. Тоді як до завдань, які мають бути вирішеними ресурсами позакласної роботи, відносять такі: удосконалення знань, навичок та вмінь, набутих на уроках іноземної мови; допомога школяреві у формуванні світогляду; розвиток творчих здібностей, самостійності учнів; виховання любові і поваги до людей свого рідного краю і країни, мова якої вивчається [там само].

Форми організації позакласної роботи Л. Петриченко поділяє на колективні, групові (гурткові) й індивідуальні [10, с. 73], а В. Карпова класифікує форми позакласної діяльності з іноземної мови залежно від характеру цієї діяльності: основні (пізнавальні, навчальні, розважальні, комплексні) та допоміжні (художньо-оформлюючі) [6, с. 18-19].

В. Шепелева пропонує розрізнити форми позакласної роботи з іноземної мови за їх організаційно-структурною ознакою. Групові форми, за твердженням дослідниці, належать до організаційно-структурних форм, а індивідуальні та масові – до неструктурних [11, с. 57].

І. Костікова та О. Казачінер пропонують виокремлювати також нетрадиційні форми навчання. Вчені наголошують важливість залучення творчих та проблемних завдань, проєктної методики, мовного портфоліо («English Language Portfolio») тощо [7, с. 37-41].

Як слушно підкреслили І. Костікова та О. Казачінер, «розвиток навчальних інтересів і мотивів школярів прямо залежить від організації навчальної діяльності» [там само, с. 57]. Відтак, можна говорити про те, що від правильно підібраних форм, методів і засобів залежить якість й результат усього навчального процесу, зокрема й позааудиторної роботи.

Далі варто виокремити переваги головних форм позакласної роботи. Так, до переваг групової форми І. Костікова та О. Казачінер відносять «набагато більший обсяг виконаної роботи за той самий проміжок часу; висока результативність у засвоєнні знань

і формуванні вмінь; формуються мотиви навчання, розвиваються гуманні стосунки між дітьми; розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, контроль, самоконтроль)» [7, с. 30]. Окреслюючи переваги, дослідниці визначають і недоліки групової форми навчання: недостатню активність слабких учнів та лідерські позиції встигаючих під час виконання завдань; відсутність повної впевненості викладача у контролі та активності усіх учнів; «неможливість постійно підтримувати на занятті «залізну» дисципліну й тишу» [там само].

До переваг індивідуальної форми навчання І. Костікова та О. Казачінер відносять можливість самостійного засвоєння знань, формування умінь і навичок, розвиток самооцінки учнів, пізнавальної самостійності, здійснення якісного контролю, можливість індивідуалізувати зміст, методи й темпи навчальної діяльності дитини, спостерігати за кожною її дією й операцією при розв'язуванні конкретних завдань, стежити за її рухом від незнання до знання, своєчасно вносити необхідні корективи як у діяльність учня, так і у власну діяльність учителя, пристосовуючись до ситуації, яка постійно змінюється, але залишається контрольованою з боку вчителя і з боку учня» [7, с. 32-33]. Серед недоліків цієї форми навчання вчені виділяють «гальмування розвитку дітей із низьким рівнем навчальних можливостей, що призводить до списування, підказок, неекономність, певну обмеженість впливу вчителя, обумовлену переважно доведенням до свідомості учня завдань навчання і перевірки його виконання; обмеженість співробітництва з іншими учнями, що негативно впливало на процес соціалізації учня, формування вміння працювати в колективі [там само, с. 33].

Масові форми позакласної роботи не мають чіткої організаційної структури. До них відносять такі заходи, як вечори художньої самодіяльності, фестивалі, конкурси, карнавали, тематичні вечори та інші. Такого роду заходи, як правило, проводяться епізодично [5, с. 166].

І. Костікова та О. Казачінер підкреслюють необхідність інтенсифікувати навчальну діяльність через імплементацію електронних носіїв інформації, що сприятиме урізноманітненню навчального процесу і підсилить його ефективність, а ще дозволить індивідуалізувати та диференціювати навчальну діяльність учнів відповідно до їхніх особистісних рис, здібностей та рівнів навченості [7, с. 43]. Таким чином, позакласна робота з розвитку англійської компетентності у письмі учнів має велике значення в навчальному процесі англійської мови.

Розглянемо деякі заходи, що пропонуються для впровадження у процес позакласної роботи з розвитку англійської компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти, зокрема на базі таких навчальних закладів, як-от: Миколаївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 26 Миколаївської міської ради Миколаївської області, Дубівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів» Уманської районної ради Черкаської області, Васильківського академічного ліцею «Успіх» Васильківської міської ради Київської області.

Так, наприклад, з метою інтенсифікації розвитку англійської компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти пропонуємо комбінування різних форм, методів і засобів у межах діяльності гуртка «Writing For Pleasure» і платформи «World of English Writing».

У межах роботи гуртка учні беруть участь у «Тижні англійської мови» з проведенням конкурсів на кращий твір англійською мовою «Чому я вивчаю англійську мову?», на кращу стінгазету «Поради, як вивчити англійську мову» та інші), вікторин («Що я знаю про англійську мову та англійські країни?»), WebQuests («Англійська, у чому її переваги?») та ін. Такого роду заходи у межах позааудиторної роботи створюють атмосферу невимушеності, налаштовують учнів на суб'єкт-суб'єктну взаємодію, що у свою чергу посилить мотивацію для вдосконалення знань про мову, культуру та країни, мова, яких вивчається, а також розширенню соціокультурного кругозору

й словникового запасу. Більше того, такі форми організації навчальної діяльності стимулюватимуть процеси аналізу інформації, мислення, сприятимуть практичному запам'ятовуванню значних об'ємів інформації тощо. Позакласна робота такого роду буде спрямована на формування в учнів соціокультурної компетенції і виховання толерантного ставлення до національно-культурних особливостей країни досліджуваного мови.

Імплементация платформи «World of English Writing» дозволяє створити мовне середовище для розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти через інтенсивне використання мови шляхом письмового спілкування нею у чаті, що дасть змогу підтримати мотивацію до вивчення іноземної мови. Крім того, використання сучасних інформаційних технологій з включенням засобів Інтернет-поліфонії сприятиме активізації учнів, а спілкування у чаті актуалізує потребу у вивченні мови.

Висновки. Аналіз наукових праць та практичний досвід роботи дозволяють стверджувати, що шляхами інтенсифікації позакласної роботи з розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти є:

- урахування вікових та індивідуальних особливостей фізичного і психічного розвитку учня;
- урахування інтересів, запитів, бажань, нахилів, світогляду, емоційно-почуттєвої сфери та статусу учня у колективі;
- можливість індивідуалізації змісту, методів й темпів навчальної діяльності кожного учня окремо і усіх разом;
- створення в умовах позакласної роботи з розвитку англомовної компетентності у письмі суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учителем і учнем, а також учнів між собою;
- комбінування різних форм, методів і засобів для розвитку англомовної компетентності у письмі учнів;
- використання сучасних інформаційних технологій, засобів Інтернет- телефонії тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у дослідженні сучасних засобів, які слугуватимуть інструментами для розвитку англомовної компетентності у письмі учнів закладів загальної середньої освіти у ході позакласної роботи.

Список використаних джерел:

1. Веніг Н. Формування мовленнєвої компетенції особистості як методична проблема. *Педагогічні науки*. 1998. Вип. 36 (5). С. 27–32.
2. Вишневецький О. І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. Київ: Радян. школа, 1989. С. 170–176.
3. Гапонова С. В. Вправи для навчання англійської орфографії в середній школі. *Іноземні мови*. 1998. Вип. 3. С. 12–17.
4. Горобченко Н. В. Організація позакласної роботи як одна з умов успішного оволодіння іноземною мовою. *Педагогічні науки*. 2006. Вип. LXXIV. Том 1. С. 110.
5. Заседателева М. Г., Мишланова С. Л., Филиппова А. А., Вавилина Т. Ю. Основы методики обучения второму иностранному языку: учебное пособие. Изд-во ЗАО «Библиотека А.Миллера», 2019. 276 с.
6. Карпова В. Н. Формування комунікативно-навчальних умінь проведення буквених ігор на позакласному занятті з іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 1995. 252 с.
7. Костікова І. І., Казачінер О. С. Навчання іноземних мов молодших школярів: варіативність організаційних форм: монографія. Харків: Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 228 с.
8. Ніколаєва С. Ю. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
9. Слюсаренко Н., Кульбацька М. Суб'єкт-суб'єктний підхід до організації педагогічного процесу. *Людознавчі студії. Педагогіка*. 2015. Вип. 1(33). С. 194–201. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2015_1\(33\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2015_1(33)_25)

10. Петриченко Л. О. Форми та технологія організації позакласної виховної роботи з учнями. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 1. С. 73–76.
11. Шепелева В. И. Принципы организации внеклассной работы. Москва: Высшая школа, 1991. 117 с.

References:

1. Venih, N. (1998). Formuvannia movlennievoi kompetentsii osobystosti yak metodychna problema [Forming speech competence of a person as a methodical problem]. *Pedahohichni nauky*, 36 (5) [in Ukrainian].
2. Vyshnevskiy, O. (1989). *Diialnist uchniv na urotsi inozemnoi movy* [Students' activities in a foreign language lesson]. Kyiv: Radian. shkola [in Ukrainian].
3. Haponova, S. (1998). Vpravy dlia navchannia anhliiskoi orfohrafii v serednii shkoli [Exercises for learning English spelling in a secondary school]. *Inozemni movy*, 3, 12-17 [in Ukrainian].
4. Horobchenko, N. (2006). Orhanizatsiia pozaklasnoi roboty yak odna z umov uspishnoho ovolodinnia inozemnoi movoiu [Organization of extracurricular activities as one of the conditions for successful mastery of a foreign language]. *Pedahohichni nauky*, LXXIV (1) [in Ukrainian].
5. Zasedateleva, M., Mishlanova, S., Filippova, A., & Vavilina, T. (2019). *Osnovy metodiki obucheniiia vtoromu inostrannomu iazyku* [Fundamentals of teaching a second foreign language]. Izd-vo ZAO «Biblioteka A.Millera» [in Russian].
6. Karpova, V. (1995). *Formuvannia komunikatyvno-navchalnykh umin provedennia bukvoenykh ihor na pozaklasnomu zaniatti z inozemnoi movy* [Formation of communicative and educational skills of conducting letter games in extracurricular foreign language classes]. (Candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
7. Kostikova, I., & Kazachiner, O. (2014). *Navchannia inozemnykh mov molodshykh shkoliariv: variatyvnist orhanizatsiinykh form* [Foreign language teaching of junior schoolchildren: variability of organizational forms]. Kharkiv: Vyd-vo TOV «Shchedra sadyba plius» [in Ukrainian].
8. Nikolaieva, S. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
9. Slyusarenko, N., & Kulbatska, M. (2015). Subiekt-subiektnyi pidkhid do orhanizatsii pedahohichnoho protsesu [Subject-to-subject approach to the organization of the pedagogical process]. *Liudynoznavchi studii. Pedahohika*, 1(33), 194-201. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2015_1\(33\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2015_1(33)_25) [in Ukrainian].
10. Petrychenko, L. (2015). Formy ta tekhnolohiia orhanizatsii pozaklasnoi vykhovnoi roboty z uchniamy [Forms and technology of organization of extracurricular educational work with schoolchildren]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu*, 1, 73-76 [in Ukrainian].
11. Shepeleva, V. (1991). *Printsipy organizatsii vneklassnoi raboty* [Principles of organization of extracurricular activities]. Moskva: Vysshiaia shkola [in Russian].

Kalynchuk A. O.,

orcid.org/0000-0002-4145-7678

INTENSIFICATION OF EXTRACURRICULAR WORK ON THE DEVELOPMENT OF ENGLISH WRITING COMPETENCE OF PUPILS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

The article is devoted to the study of ways to intensify extracurricular activities for the development of English writing competence of pupils of general secondary education institutions.

It is emphasised that extracurricular work on the development of English writing competence has a very important role in the educational process. It is noted that the strong interconnection and combination of classroom and extracurricular activities with the inclusion of independent work can help to achieve the maximum development of English writing competence of pupils of general secondary education institutions.

The measures to intensify the development of English writing competence of pupils of general secondary education institutions, including the combination of different forms, methods and tools within the group "Writing For Pleasure" and the platform "World of English Writing" have been proposed.

With the help of the analysis the ways of intensification of extracurricular work on the development of English writing competence of pupils of general secondary education institutions have been specified. The author has proposed such ways as taking into account the age and individual

characteristics of pupils' physical and mental development; taking into account interests, requests, desires, inclinations, worldview, emotional and sensory sphere and a pupil's status in a team; the possibility of individualisation of the content, methods and pace of educational activities of each pupil individually and all together; creation in the conditions of extracurricular work on the development of English writing competence subject-to-subject interaction between a teacher and pupils, as well as pupils among themselves; combining different forms, methods and tools for the development of English writing competence; use of modern information technologies, means of Internet telephony, etc.

Key words: extracurricular work, forms of organisation of extracurricular activities, English writing competence, general secondary education institutions.

Дата надходження статті: 14.01.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Майер Н. В.

УДК 17.022.1:37.012

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.186>

Христенко О. М.,

orcid.org/0000-0001-6036-2829

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННОСТЕЙ В ОСВІТНЬОМУ КОНТЕКСТІ

Сучасне людство зустрічає низку складних викликів, таких як поширеність (особливо серед молоді) депресій, суїцидів, наркоманії, злочинності та інших негативних соціальних явищ, які безпосередньо детерміновані відсутністю належної системи цінностей у сучасної людини та суспільства. Для української наукової спільноти важливим є вивчення зарубіжного досвіду дослідження цінностей, оскільки це питання (як і перелічені виклики сучасній цивілізації) носить глобальний характер і мусить вирішуватися у світовій науковій інтеграції. У даній статті проаналізовано особливості й тенденції розвитку зарубіжних досліджень ціннісної проблематики в освітньому контексті. Визначено сутнісну структуру поняття «цінності», яка, зокрема, містить: принципи або якості, що виражають кардинальні чесноти, які роблять людину гідною уваги і поваги; переконання про те, що є важливим у житті та котрі контролюють поведінку людей; духовні, ідеальні, вічні категорії, які відображають вищі цілі, ідеали, до яких прагнуть люди; джерело позитивних емоцій та натхнення до етичних дій; критерії індивідуальних та колективних оцінок дій та переконань інших людей; індикатор совісті й характеру людини, що формується шляхом самоосвіти й самовдосконалення; структуровані мотиви особистості. Охарактеризовано такі тенденції розвитку ціннісної проблематики, як: розширення відповідальності за формування моральних цінностей на основні суспільні інститути (школа, церква, неурядові організації), розвиток різних форм соціальної активності / добродійності як вияв прикладного характеру цінностей у контексті сучасної зарубіжної науки та практики. Дослідницькі результати вчених спонукають до подальшого аналізу сприйняття моральних цінностей студентською молоддю задля визначення ключових сфер самовдосконалення молодшої людини.

Ключові слова: цінності, моральні цінності, особистість, заклад освіти, компетентність добродійності.

Постановка проблеми. Очевидно, що стан духовної культури й моральності суспільства в цілому світі викликає занепокоєння. Занепад духовних цінностей став наслідком прагматизації життя, пропаганди насилля, нехтування правовими, моральними, соціальними нормами і виріс до масштабів глобальної соціальної проблеми [4, с. 70]. Освіта, яка виступає фундаментом імплементації ключових ініціатив, потребує відповідних дослідницьких пошуків з метою формування особистості